Version 001: Remember to check http://www.AtmaDharma.com for updates

કરે છે કે "હે અંધ પ્રાણીઓ ! તમે જે પદમાં સૂતાં છો તે તમારું પદ નથી; તમારું પદ તો શુદ્ધ ચૈતન્યધાતુમય છે, બહારમાં અન્ય દ્રવ્યોના ભેળ વિનાનું તેમ જ અંતરંગમાં વિકાર વિનાનું શુદ્ધ છે અને સ્થાયી છે; તે પદને પ્રાપ્ત થાઓ-શુદ્ધ ચૈતન્યરૂપ પોતાના ભાવનો આશ્રય કરો".૧૩૮.

પ્રવચન નં. ૨૮૦ શ્લોક–૧૩૮, ગાથા–૨૦૩ શુક્રવાર, શ્રાવણ વદ ૩, તા. ૧૦-૦૮-૧૯૭૯

'સમયસાર', 'નિર્જરા અધિકાર' ૧૩૮ કળશ.

(**मन्दाक्रान्ता**)

आसंसारात्प्रतिपदममी रागिणो नित्यमत्ताः
सुप्ता यस्मिन्नपदमपदं तद्विबुध्यध्वमन्धाः।
एतैतेतः पदमिदमिदं यत्र चैतन्यधातुः
शुद्धः शुद्धः स्वरसभरतः स्थायिभावत्वमेति।।१३८।।

'**(શ્રી ગુરુ સંસારી ભવ્ય જીવોને સંબોધે છે કે :) હે અંધ પ્રાણીઓ!**' અંધ નામ હે પ્રાણીઓ! તારી ચીજ આનંદમય છે તેને તું જોતો નથી (માટે તું) આંધળો છો. હે અંધ! '**અનાદિ સંસારથી માંડીને પર્યાયે પર્યાયે આ રાગી જીવો સદાય મત્ત વર્તતા થકા...**' હું મનુષ્ય છું ને હું દેવ છું ને હું ક્રોધી છું ને હું નારકી છું ને હું તિર્યંચ છું, શેઠિયો છું ને હું દરિદ્ર છું, હું મૂર્ખ છું ને હું પંડિત છું ને, એમ પર્યાયે પર્યાયે અભિમાન કર્યું છે. આહાહા..! '**સદાય મત્ત વર્તતા થકા...**' અંધ. ભગવાન ચૈતન્ય શુદ્ધ આનંદકંદ પ્રભુ, તેને જે જોતા નથી તેને અહીં આંધળા કહેવામાં આવ્યા છે. બીજી ચીજને જોવે છે છતાં આંધળો કહ્યો. આહાહા..!

નિજસ્વરૂપની ચીજ શું છે, તે તરફ તારો ઝુકાવ નથી, એ તરફ તારો પ્રેમ નથી અને જે ચીજ તારામાં નથી, શરીર, વાણી, મન, લક્ષ્મી-પૈસા, આબરુ એમાં તારું મન મત્ત થઈ ગયું છે, મસ્ત થઈ ગયું છે. તેથી ભગવાન આચાર્ય અંધ કહીને સંબોધન કરે છે. આહાહા..! એક બાજુ ૭૨ ગાથામાં ભગવાન તરીકે કહે, ભગવાનઆત્મા! એ પુણ્ય અને પાપના મલિન ભાવથી પ્રભુ તું જુદો છો. ભિન્ન છો. આહાહા..! અને તેમાં પોતાપણું માને અને તેનું ફળ સંયોગ... આહાહા..!

હમણાં ભાઈએ, 'રમેશભાઈ'એ ગાયું નહિ? 'દેવે દ્વારિકા નગરી રચી આપી' 'શ્રીકૃષ્ણ' માટે દેવે દ્વારિકા (રચી). સોનાના ગઢ અને રતનના કાંગરા. આહાહા..! એ જ્યારે હડ.. હડ.. હડ.. અગ્નિથી બળી પ્રજા લાખો, કરોડો બળે, સળગે. 'શ્રીકૃષ્ણ' અને 'બળદેવ' માતા-

Please inform us of any errors on rajesh@AtmaDharma.com

પિતાને રથમાં બેસાડી બહાર કાઢે છે. ઉપરથી હુકમ થાય, આકાશમાંથી અવાજ આવે, છોડી દે, મા-બાપને, ઇ નહિ બચે. આહાહા..! જેની હજારો દેવ સેવા કરતા હતા, એ મા-બાપને બચાવવા તૈયાર ન થયા. આહાહા..! મા-બાપને રથમાં બેસાડી બહાર કાઢતા હતા ત્યાં અવાજ આવ્યો, છોડી દ્યો! તમારા બે સિવાય કોઈ નહિ બચે. આહાહા..! એ 'કૃષ્ણ' ને 'બળદેવ'ની હજારો દેવ સેવા કરે, એના મા-બાપ(ને) બળતા દેખે, ખડખડ રોવે છે. આહાહા..! એ નાશવાન ચીજને નાશવાન કાળે... આહાહા..! કોણ રાખી શકે પ્રભુ! આહાહા..! સોનાના ગઢ ને રતનના કાંગરા સળગે. આહાહા..! તે દેવે બનાવેલી (નગરી), દેવે તેને બનાવી હતી. એ દેવ પણ બળતા હતા તેમાં રક્ષા કરવા આવ્યા નહિ. આહાહા..! એમ આ શરીરરૂપી નગરી રચી છે. આહાહા..! જે સમયે તેનો છૂટવાનો કાળ આવશે ત્યારે તારી રાખવાની કોઈ તાકાત નથી.

અહીંયાં એ કહે છે, એ અપદ છે. અંદર છે. આહા..! **'સદાય મત્ત વર્તતા થકા જે પદમાં સૂતા છે–ઊંઘે છે તે પદ અર્થાત્ સ્થાન અપદ છે–અપદ છે,...'** એ શરીરમાં તારી દૃષ્ટિ પડી છે, પ્રભુ! એ તારું અપદ છે, તારું પદ નહિ. આહાહા..! શરીર, વાણી, લક્ષ્મી, પૈસા, આબરુ, કીર્તિ, મકાન પ્રભુ! એ તારું પદ નહિ, એ અપદમાં તું સૂતો છો, નાથ! તારા પદની સંભાળ લે. આહા..! છે? **'સદાય મત્ત વર્તતા થકા જે પદમાં સૂતા છે...'** શરીરમાં, વાણીમાં, પૈસા, સ્ત્રી, કુટુંબ, મકાન. આહાહા..! કોઈ રાખવા ન આવ્યું. આહાહા..! હડ..હડ..હડ સળગે. રથમાં બહાર નીકળ્યા અને મા-બાપ બળ્યા. 'કૃષ્ણ' અને 'બળદેવ' દેખે. કોઈ શરણ નહિ. અંદરમાં રાણીઓ પોકાર કરે. જેની અર્ધાંગના રાણી. હજારો રાણી પોકાર કરે, અરે... 'કૃષ્ણ'! અમને કાઢો, અમને કાઢો. કોણ કાઢે ભાઈ! આહાહા..! તારી દૃષ્ટિ જ્યાં પર ઉપર અપદમાં પડી છે, તારા પદમાં શું ચીજ છે તેની તને ખબર નથી. આહાહા..! અપદમાં તારી બુદ્ધિ રોકાઈ ગઈ, પ્રભુ! આહા..! આચાર્ય એકવાર ભગવાન તરીકે સંબોધન કરે અને એકવાર અંધ તરીકે કરે. આહાહા..! પ્રભુ! તારો સ્વભાવ તો ભગવાનસ્વરૂપ છે, પ્રભુ! એ તરીકે તો આચાર્ય ભગવાન તરીકે સંબોધન કરે છે. પરંતુ તું પર્યાયમાં, રાગ ને દ્વેષ ને પુણ્ય ને પાપના ફળમાં મત્ત થઈ ગયો, મસ્ત થઈ ગયો છે, પાગલ થઈ ગયો છે. આહા..! એ ચીજ નાશવાન છે, ભાઈ! આહાહા..! એ રૂપાળા શરીર લાગે એ એકવાર અગ્નિમાં સળગશે. અહીંથી અગ્નિ નીકળશે. આહાહા..! હડ..હડ.. હડ..હડ અગ્નિ સળગશે. આ જ ભવમાં શરીરની સ્થિતિ. આહાહા..! પ્રભુ! એ તારી ચીજ ક્યાં છે? આહા..! અપદમાં તારી ચીજ ક્યાં છે? છે?

બે વાર કહ્યું, **'અપદ છે–અપદ છે,...'** પ્રભુ! એ રાગ, પુણ્ય, શરીર, લક્ષ્મી, આબરુ, કીર્તિ, મકાન, એ જમીન, મકાન... આહાહા..! ઓલો બે અબજ ને ચાલીસ કરોડનો ધણી... 'પોપટભાઈ' છે ને? 'પોપટભાઈ'ના સાળા, આ 'પોપટભાઈ'ના સાળા. બે અબજ ચાલીસ

કરોડ. 'બલુભાઈ'! દશાશ્રીમાળી વાણિયા હતા, તમારી નાતના. આહાહા..! એ અહીં...

મુમુક્ષુ :– સાચવીને રાખતા નહિ આવડ્યું હોય.

ઉત્તર :– અરે...! શું રાખે ભાઈ! મને દુઃખે છે, એમ રાત્રે દોઢ વાગે કહ્યું. મને દુઃખે છે. ઘરે ચાલીસ લાખના બંગલા, દસ-દસ લાખના બંગલા, સાંઈઠ લાખના ત્રણ બંગલા. અને આહાહા..! અત્યારે આ તો વર્તમાન. એનો છોકરો છે. છોકરો 'મુંબઈ' દર્શન કરવા આવ્યા હતા. એ કહે, 'મારા પિતાજીને આપના દર્શન કરવાનો ભાવ હતો.' એમ કાંઈક બોલે ને! અહીંયાં આવે એટલે (એવું બોલે). હશે કાંઈક, એકવાર કહેતા હતા ખરા, નહિ? 'પોપટભાઈ'! 'સોનગઢ' જાવું છે એકવાર, કહ્યું હશે. પણ અઢી અબજ રૂપિયા! ફાટી ગયેલા પ્યાલા. આહાહા..! 'દ્વારિકા' સળગે એમાં એ વખતે સળગી ગયું.

મુમુક્ષુ :– 'અંબાજી'ની મહેરબાની ...

ઉત્તર :– ધૂળ, પાછો 'અંબાજી'ને માનતો. સ્થાનકવાસી હતો અને 'અંબાજી'ને માનતો. આહાહા..! એ ભાઈ પાંચ મિનિટમાં દેહ છૂટી ગયો. બાપુ! એ અપદ અને અનિત્ય છે. ભાઈ! પ્રભુ! આ તો નાશવાન ચીજ છે, તારું અવિનાશી પદ તો પ્રભુ! અંદર છે. આહાહા..! અરે...! અવિનાશી ભગવાન અંદર (બિરાજે છે), એ તરફ તારું લક્ષેય નહિ, તે પદ તરફ તારું ધ્યાનેય નહિ અને આ અપદમાં તારી પ્રીતિ અને પ્રેમમાં ઘૂસી ગયો. આહા..! (એ) તારું સ્થાન નહિ, એમ કહ્યું. આહાહા..! શરીર, વાણી, કર્મ આદિ. આહાહા..!

એ મા-બાપ સળગતા હશે ત્યારે 'કૃષ્ણ' ને 'બળદેવ' કોણ કહેવાય? આહાહા..! અર્ધ – ત્રણ ખંડના ધણી. મા-બાપ બળે તોય છોડાવી શક્યા નહિ, ભાઈ! આહાહા..! 'કૃષ્ણ' 'બળદેવ'ને પોકાર કરે છે, મોટાભાઈ છે ને? પોતે તો મોટા, પદવી તરીકે 'વાસુદેવ' મોટા છે. ભાઈ! હવે આપણે ક્યાં જશું? આહાહા..! ભાઈ! આ દ્વારિકા સળગી. આપણે પાંડવોને તો દેશબહાર કર્યા. ભાઈ! આપણે જાશું ક્યાં? આહાહા..! એ સમય તો જુઓ! હેં? 'બળભદ્ર' કહે છે, ભાઈ! આપણે પાંડવને દેશબહાર કર્યા છે પણ એ સજ્જન છે, ભાઈ! સજ્જન છે. આપણે ત્યાં જાશું, બીજું કોઈ સાધન નથી. અર.ર..ર...! જેની હજારો દેવ સેવા કરે ઇ પોકાર કરે છે. ભાઈ! ક્યાં જાશું હવે? દ્વારિકા સળગી. આહાહા..! રાજાની ઉપર તો અમે ધણી હતા તે રાજાઓ પણ આપણને કંઈ શરણ આપે નહિ. એને અમારું દબાણ હતું. જાવું ક્યાં? ભાઈ! 'બળદેવ' કહે, બાપા! ભાઈ! આપણે ત્યાં પાંડવ પાસે જાશું, એ સજ્જન છે. આરે...! આહાહા..! એ 'કૌસંબી' વનમાં ગયા. ત્યારે 'કૃષ્ણ' કહે છે, ભાઈ! મારામાં પગ ઉપાડવાની શક્તિ નથી. મને એટલી તૃષા લાગી છે. 'કૃષ્ણ' પોકારે છે, મને એટલી તૃષા લાગી છે કે, પગ નહિ ભરી શકું, બાપા! ભાઈ! તમે અહીં રહો. બળદેવ' કહે, હું પાણી લેવા જાઉં. આહાહા..! ન્યાં પાણીના લોટા-બોટા ક્યાં હતા? પાંદડા મોટા હતા તો પાંદડાને સળીયું નાખીને લોટા જેવું બનાવીને પાણી લેવા ગયા. ભગવાને કહેલું કે, આના હાથે આ મરશે. શું નામ

કીધું? 'જરતકુમાર... જરતકુમાર'! ભગવાને કહેલું કે આને હાથે (મરશે), એટલે બિચારો બાર વર્ષથી જંગલમાં (રહેતો હતો). આહાહા..! 'શ્રીકૃષ્ણ' તો ... પ્રાણી, પગમાં મણિ, રતન ભરેલાં. આમ છેટેથી દેખ્યું. પગ ઉપર ચડાવીને સૂતા. કોઈ હરણ છે એમ ધારીને તીર માર્યું. આહાહા..! તીર માર્યું ને ત્યાં લોહી જામ થઈને હજારો કીડીઓ (ભેગી થઈ), આહા..! દેહ છૂટી ગયો. હજી દેહ છૂટ્યા પહેલા 'જરતકુમાર' આવ્યા કે, અરે...! કોણ છે આ તે? આહાહા..! ભાઈ! તમે બાર વર્ષથી જંગલમાં (રહો છો). મારે હાથે આ સ્થિતિ! પ્રભુ! મેં ગજબ કર્યો, કાળ કર્યો. આહાહા..! મારે હવે ક્યાં જાવું? 'શ્રીકૃષ્ણ' કહે છે, ભાઈ! એ કૌસ્તુભમણિ અબજો રૂપિયાની કિંમતનું વાસુદેવની આંગળીમાં હોય છે. કૌસ્તુભમણિ. આ લઈ જા, પાંડવ પાસે જા ને તને રાખશે કે, આ મારું ચિહ્ન છે. ત્રણ ખંડમાં કોસ્તુભમણિ કોઈ પાસે નથી એટલે આ એંધાણ લઈને જા. ભાઈ! તને રાખશે. આહાહા..! એ જ્યાં ત્યાંથી છૂટે છે ત્યાં દેહ છૂટી જવાનો. કૌસંબી વનમાં 'કૃષ્ણ' એકલા. આહાહા..! કોઈ ત્યાં શરણ નહિ. આહા..! એ અપદમાં શરણ ક્યાં છે? પ્રભુ! આહાહા..! એની સંભાળ કરવા તું જા છો. દેહની ને વાણીની. બાહ્ય પદાર્થની. આહા..! એ અપદ છે ને, પ્રભુ! એ તારું રહેવાનું સ્થાન નહિ. આહાહા..! તારું બેસવાનું એ સ્થાન નથી, પ્રભુ! આહાહા..! તારું બેસવાનું સ્થાન અંદર અવિનાશી ભગવાન છે. આહાહા..!

'विबुध्यध्वम्' 'એમ તમે સમજો. (બે વાર કહેવાથી અતિ કરુણાસ્વભાવ સૂચિત થાય છે).' કરુણા.. કરુણા.. કરુણા. સંતોની પણ કરુણા! અરે..રે...! પ્રભુ! હું મનુષ્ય છું ને હું દેવ છું ને હું પૈસાવાળો છું ને હું રાજા છું ને હું જમીનદાર છું ને હું શેઠ છું. અરે...! પ્રભુ! આ શું કરે છે? આહાહા..! પ્રભુ! એ ચીજ તો નાશવાન છે. એ તારું અપદ છે, ત્યાં તારું રહેવાનું સ્થાન નથી, એ બેઠકનું સ્થાન નહિ, પ્રભુ! આહાહા..! દારૂ પીને જેમ કોઈ માણસોએ વિષ્ટા કરી હોય અને ત્યાં જાય, આહાહા..! બીજો માણસ આવ્યો ને કહ્યું, અરે...! રાજા તમે? દારૂ પીધેલો. માણસની વિષ્ટા હતી ત્યાં સૂતો. આહાહા..! ભાઈ! આ શું? તમારું સ્થાન તો રાજમાં સોનાના સિંહાસન છે અને આ શું? પણ દારૂના પીધેલા. એમ મોહના પીધેલા અજ્ઞાની. આહાહા..! પોતાનો આનંદકંદ પ્રભુ, સચ્ચિદાનંદ શુદ્ધ સ્વરૂપ, તેમાં નહિ જઈને આ અપદમાં તારું સ્થાન (માનીને) સંતોષાઈને પડ્યો છો, પ્રભુ! આહાહા..!

'इतः एत एत' 'આ તરફ આવો-આ તરફ આવો,...' આહાહા..! છે? એ બે વાર કહ્યું. અપદ, અપદ બે વાર કહ્યું. આહાહા..! અહીંયાં આવો, અહીંયાં આવો. પ્રભુ! અહીંયાં અંદર આત્મા આનંદનો નાથ, પ્રભુ! આહાહા..! શુદ્ધ પરમાત્મસ્વરૂપ, એ રાગથી રહિત પ્રભુ તારું સ્થાન અહીંયાં છે ત્યાં આવો, ત્યાં આવો. આહાહા..! છે? **'આ તરફ આવો- આ તરફ આવો,...'** જ્યાં પૂર્ણાનંદનો નાથ શુદ્ધ ચૈતન્યપણે બિરાજમાન છે. આહાહા..! અતીન્દ્રિય ચૈતન્ય ચમત્કારિક શક્તિઓનો સાગર પડ્યો છે. પ્રભુ! ત્યાં આવને, આવને. બે વાર કહ્યું.

Version 001: Remember to check http://www.AtmaDharma.com for updates

એ.. આવ, આવ. આવો.. આવો. આહાહા..! છે? **'(અહીં નિવાસ કરો).'** અહીંયાં નિવાસ કરો. વાસ ઉપરાંત નિવાસ. આહાહા..! નિવાસ કરો. ત્યાં રહો કે જેમાંથી નીકળવું ન પડે એ રીતે નિવાસ કરો, એમ કહે છે. વાસ, નિવાસ. વસવું અને આ તો નિવાસ. વિશેષે અંદર ભગવાન ચૈતન્યમૂર્તિ પ્રભુ છે ને ત્યાં આવને, ત્યાં આવને અંદર. આહાહા..! સંતો દિગંબર મુનિ, 'અમૃતચંદ્રાચાર્ય'. આહાહા..! એ વખતે ચાલતા સિદ્ધ! હજાર વર્ષ પહેલાં દિગંબર સંત એવા 'અમૃતચંદ્રાચાર્ય'. એની આ ટીકા. અત્યારે ભરતક્ષેત્રમાં બીજે ક્યાંય નથી. આહાહા..! આવી ટીકા! એક એક શબ્દમાં કેટલું ભર્યું છે! આહાહા..! સમજાણું? આ તો ટીકા ઉપરાંત કળશ બનાવ્યો છે.

અહીંયાં આવો, **'(નિવાસ કરો).'** આહા..! **'पदम् इदम् इद'** **'તમારું પદ આ છે–આ છે...'** આહાહા..! ત્રણ વાત કહી. એક તો 'અપદ, અપદ' બે વાર કહ્યું. અહીં આવો, આવો, બે વાર (કહ્યું) અને તમારું પદ આ છે, આ છે. એ બે વાર (કહ્યું). છે? **'पदम् इदम् इद'** **'पदम् इदम् इद'**. આહાહા..! બહુ સરસ કળશ આવ્યો છે. ભગવાન અંદર છે ને, બાપુ! આહા..! ચૈતન્ય ચમત્કારિક ચીજ અંદર પ્રભુ ભગવત્ સ્વરૂપ છે ત્યાં આવો, ત્યાં આવો. આહાહા..! એ (બાહ્ય ચીજો) અપદ છે, અપદ છે. શરીર, વાણી, લક્ષ્મી, આબરુ, કીર્તિ એ બધું અપદ છે, અપદ છે. બે વાર. અહીં આવો, આવો. બે વાર. તમારું પદ આ છે, આ છે. બે વાર. પ્રભુ! તારું પદ તો અંદર આનંદ અવિનાશી પદ છે ને! આહાહા..!

'જ્યાં શુદ્ધ શુદ્ધ ચૈતન્યધાતુ...' એ બે વાર. શુદ્ધ શુદ્ધ ચૈતન્યધાતુ. શુદ્ધ દ્રવ્યે અને પર્યાયે શુદ્ધ છે. આહાહા..! દ્રવ્યે અને ગુણે એ શુદ્ધ છે. આહાહા..! શુદ્ધ શુદ્ધ. પર્યાય લઈએ તો કારણશુદ્ધપર્યાય. બાકી ગુણ અને દ્રવ્ય. દ્રવ્યે શુદ્ધ અને ગુણે શુદ્ધ છે. એ ચૈતન્યધાતુ છે ને, પ્રભુ! જેણે ચૈતન્યપણું ધારી રાખ્યું છે ને! એણે રાગ અને પુણ્ય ધારી નથી રાખ્યા. ભગવાન અંદર ચૈતન્યધાતુ, એણે ચૈતન્યપણું ધારી રાખ્યું છે. આહાહા..! એણે અતીન્દ્રિય આનંદને ધારી રાખ્યો છે, પ્રભુ! આહાહા..! એ શુદ્ધ શુદ્ધ ચૈતન્યધાતુ.

'स्व-रस-भरतः' **'નિજ રસની...'** **'भरतः'** નામ **'અતિશયતાને લીધે...'** આહાહા..! જેના રસમાં એટલો રસ છે, અતિશય. આનંદરસ, જ્ઞાનરસ, શાંતરસ, સ્વચ્છતારસ, પ્રભુતારસ એવા અનંત ગુણના રસ. આહાહા..! નિજરસની અતિશયતા. **'भरतः'** છે ને? વિશેષતા. એવો નિજરસ ભર્યો છે કે એના જેવો ક્યાંય નથી. આનંદરસ જેમાં પ્રભુ આત્મામાં છે. આહાહા..! અતીન્દ્રિય ચૈતન્યધાતુ જેની છે. ધાતુ નામ ધારણ કર્યું છે. એણે તો ચૈતન્યપણું જ ધારણ કર્યું છે. રાગ અને પુણ્ય એણે ધારણ નથી કર્યા. આહાહા..! (અહીં સુધી) જાવું. કહો, 'પંકજભાઈ'! આ ઝવેરાતના ધંધામાંથી નીકળવું અને આ બધું. આહાહા..! બહુ પેદા થાય પછી આપણે લાખ-બે લાખ દાનમાં આપશું. પણ એમાં... એ પણ શુભભાવ છે. એ પણ અપદ છે. આહાહા..! એવી વાત છે, પ્રભુ! આહાહા..!

Please inform us of any errors on rajesh@AtmaDharma.com

Version 001: Remember to check http://www.AtmaDharma.com for updates

મુમુક્ષુ :– દુનિયાને, સંસારને સળગાવી દીધો.

ઉત્તર :– સંસાર આખી ચીજ જ દુઃખમયી છે. શરીર, વાણી, કર્મ, પૈસા, આબરુ, કીર્તિ બધા દુઃખના નિમિત્ત છે તો દુઃખમયી કહેવામાં આવે છે. આહાહા..! આમ પાંચ-પચીસ લાખ મહિને મહિને પેદા થાય. આહાહા..! મગજ – પ્યાલા ફાટી જાય. ભાઈ! તું પાગલ થઈ ગયો છો. જે તારી ચીજ નથી ત્યાં દારૂ પીને જેમ વિષ્ટાના સ્થાનમાં બેસે, એમ પ્રભુ તેં મિથ્યાત્વનો મોટો દારૂ પીધો છે. આહાહા..! કે જે સ્થાન તારું પદ નહિ ત્યાં તું સૂતો છો. આહાહા..!

શુદ્ધ ચૈતન્યધાતુ **'स्व-रस-भरतः'** સ્વરસથી ભર્યો પડ્યો છે. સ્વરસની વિશેષતાથી, અતિશયતાથી ભર્યો પડ્યો છે. આહાહા..! અરે..રે..! એવી વાત સાંભળવા મળે નહિ. હેં? એણે ક્યાં જાવું? આહા..! અને આ તો આત્માના હિતની વાત છે, પ્રભુ! સમજાણું? એ પંચ મહાવ્રતના પરિણામ ને એમાં રહેવું એ બધા અપદ છે, એમ કહે છે. આહાહા..! તારું પદ તો શુદ્ધ શુદ્ધ ચૈતન્યધાતુ અંદર બિરાજમાન છે, ભગવાન. આહાહા..! કર્મના નિમિત્તે રાગ થાય તેનાથી પણ તારી ચીજ ભિન્ન છે. આહાહા..! તારી ચીજને રાગની લાળ ચોંટતી નથી, અડતી નથી. દયા, દાન, વ્રત, કામ, ક્રોધના પરિણામ પ્રભુ! તારી ચીજને અડતા નથી. એવી તારી ચીજ અંદર નિર્લેપ પડી છે. આહાહા..! આનંદનો સાગર ઉછળે છે, ત્યાં જાને નાથ! ત્યાં આવને પ્રભુ! આહાહા..! આ મુનિઓની કરુણા તો જુઓ! હેં? આહાહા..!

'स्व-रस-भरतः' નિજ શક્તિના રસના આનંદાદિ અનેક ગુણ. અસ્તિત્વનો આનંદ, વસ્તુત્વનો આનંદ, જીવત્વનો આનંદ, જ્ઞાનનો આનંદ, દર્શનનો આનંદ, શાંતિનો આનંદ, શાંતિ એટલે ચારિત્રનો (આનંદ), એવા અનંત ગુણનો આનંદ, એવા રસથી ભરેલો પડ્યો છે ને પ્રભુ અંદર. આહાહા..!

'સ્થાયીભાવપણાને પ્રાપ્ત છે...' શું કહે છે? જ્યારે આ વસ્તુ – શરીર, રાગ નાશવાન છે ત્યારે આ સ્થાયીભાવ (છે). સ્થિર ભાવ અંદર પડ્યો છે, સ્થાયી રહેનાર છે, કાયમ રહેનાર છે. આહાહા..! ક્યાં કરોડોપતિઓ, શેઠિયાઓ, મા-બાપ એના અરે...! મરીને ક્યાં પડ્યા હોય? લીલોતરીમાં, કંદમૂળમાં, લસણકંદમાં પડ્યા હોય, બાપુ! આહાહા..! અહીં બધા કુટુંબ-કબીલા ને પાંચ-પચીસ લાખના મકાન હોય ને મોજ માણતા હોય. જાણે, ઓહોહો..! એમાં દીકરાના લગન હોય ને એમાં બે-પાંચ લાખ ખર્ચવા હોય ને... આહાહા..! ફળ્યાફૂલ્યા જુઓ એ સંસારમાં! એની મા પણ રાગણમાં કરતા કરતા કંઠ બેસી જાય. બીજા કહે કે, બા! પણ થોડું બોલો ને! આહાહા..! રાગના રસિયાના રાગ, કંઠ બેસી જાય તોપણ રાડ્યું પાડ્યા કરે. મૂર્ખ! આહાહા..! પ્રભુ! તારો રસ તો અહીંયાં સ્થાયીભાવ આ છે ને! આ તો બધા અસ્થાયી છે. આહાહા..! શ્લોક બહુ સારો આવી ગયો છે. 'નિર્જરા અધિકાર' વાંચતા હતા ને? આહાહા..!

Please inform us of any errors on rajesh@AtmaDharma.com

Version 001: Remember to check http://www.AtmaDharma.com for updates

'સ્થાયીભાવપણાને પ્રાપ્ત છે અર્થાત્ સ્થિર છે...' ભગવાન અંદર સ્થાયીભાવ, સ્થાયી અવિનાશી ધ્રુવ. ધ્રુવધામ પ્રભુ તારું પદ છે. આહાહા..! એ પદમાં આવી જા. અપદથી છૂટી જા. આહાહા..! જન્મ-મરણ રહિત થવું હોય તો અપદથી છૂટીને પદમાં આવી જા. આહાહા..! ભગવાન તારી ચૈતન્યધાતુ નિજરસથી અંદર ભરી પડી છે. આનંદનો રસ! આહાહા..! જેમ પૂરણપોળી હોય છે ને? પૂરણપોળી નહિ? આમ ઘીમાં નાખે. રસબોળ, રસબોળ (ઘી) ટપકે. એમ ભગવાન આનંદના રસથી અંદર ભર્યો પડ્યો છે. અંદર રસ ટપકે છે. જો તારી નજર કર તો એમાં રસ ટપકે છે. આહાહા..! અરે..રે...! આવું તારું તત્ત્વ, પ્રભુ! એ ભૂલીને ક્યાં તું પડ્યો છો? ક્યાં તારી દૃષ્ટિ પડી છે? આહાહા..! સ્થાયીભાવને પ્રાપ્ત નામ સ્થિર, અવિનાશી છે. આહાહા..!

'(અહીં 'શુદ્ધ' શબ્દ બે વાર કહ્યો છે તે દ્રવ્ય અને ભાવ બન્નેની શુદ્ધતા સૂચવે છે.)' દ્રવ્ય શુદ્ધ છે અને ભાવ પણ શુદ્ધ છે. આહાહા..! ભાવવાન દ્રવ્ય તો શુદ્ધ છે પણ ભાવવાનનો ભાવેય શુદ્ધ છે. આહાહા..! આ ભાવ પુણ્ય-પાપના ભાવ નહિ. એ તો અશુદ્ધ, મેલ ને દુઃખ છે. આહાહા..! ભાવવાન ભગવાન, તેનો ભાવ શુદ્ધ આનંદાદિ ભાવ એ તારો છે. એ સ્થાયીભાવને પ્રાપ્ત છે, સ્થિરભાવ છે. અનાદિ અનંત અનંત એ તો સ્થિરરૂપ છે. જેમાં હલચલ છે નહિ. આહાહા..! પ્રભુ! એવું તારું ધ્રુવધામ પડ્યું છે ને! આહાહા..! એ તારી નગરીમાં આવ. આ પરની નગરીને છોડ, પ્રભુ! આહાહા..! અમારું નગર છે, અમારું ગામ છે. આહા..!

'(સમસ્ત અન્યદ્રવ્યોથી જુદો હોવાને લીધે...)' દ્રવ્ય અને ભાવનો ખુલાસો કરે છે. **'(સમસ્ત અન્યદ્રવ્યોથી જુદો હોવાને લીધે આત્મા દ્રવ્યે શુદ્ધ છે અને પરના નિમિત્તે થતા પોતાના ભાવોથી...)'** પોતાના ભાવોથી. જુઓ! પુણ્ય-પાપના ભાવ પર્યાયમાં થાય છે, પોતાના ભાવથી પણ ભિન્ન છે, એમ કહે છે. આહાહા..! અરે...! કોઈ વાંચન નહિ, શ્રવણ નહિ, મનન નહિ અને એમ ને એમ ધંધામાં ને બાયડી, છોકરા, કુટુંબમાં મશગુલ, મશગુલ મસ્ત, પાગલ જેવા દેખે. આહાહા..! પ્રભુ! તું ક્યાં છો? ક્યાં જા છો તું? તને ખબર નથી. આહાહા..! એ વેશ્યાને ઘરે જા તો વ્યભિચારી થાય છે. એમ રાગ ને પરને (પોતાના) માને છે તો તું વ્યભિચારી થાય છે, પ્રભુ! આહાહા..! જે ચીજ તારી નહિ તેને પોતાની માનવી એ વ્યભિચાર છે. આહાહા..! 'જેઠાલાલભાઈ'! આવી વાત છે, પ્રભુ! આહાહા..! આહા..! **'(ભાવે શુદ્ધ છે).'**

ભાવાર્થ :– દૃષ્ટાંત આપે છે. **'જેમ કોઈ મહાન પુરુષ મદ્ય પીને...'** જોયું? દારૂ પીને. આહા..! અમે તો જોયું છે, 'રાજકોટ'માં જંગલ બહાર જતા હતા તો એક (માણસ) દારૂ પીને નીકળતો. 'રાજકોટ'ની બહાર મોટું દારૂનું પીઠુ છે. એ બાજુ અમે જંગલ, દિશાએ જતા. એક દારૂ પીને નીકળ્યો હતો. આમ ગાંડા જેવો, પાગલ. અરે..! કીધું. આહાહા..! માણસ ઠીક હતો આમ પણ દારૂ પીધેલો એટલે કાંઈ ભાન ન મળે. આહાહા..! 'રાજકોટ'માં

Please inform us of any errors on rajesh@AtmaDharma.com

Version 001: Remember to check http://www.AtmaDharma.com for updates

ગામ બહાર .. આહાહા..! એમ આ તો શહેરદીઠ, ગામદીઠ દારૂ પીધેલા છે, કહે છે. અને એ મિથ્યાત્વના દારૂ પીધેલા મદમાં આવેલા, અમે લક્ષ્મીવાળા છીએ, અમે શેઠ છીએ, અમે રાજા છીએ. આહાહા..! સ્ત્રી કહે, અમે રાણી છીએ, પટરાણી છીએ. આહા..! શેઠાણી છું. અરે..! પ્રભુ! શું કરે છે તું આ? આહાહા..! એ ક્યાં તારી ચીજ છે કે તને અભિમાન થયા? આહાહા..!

'મહાન પુરુષ મદ્ય પીને મલિન જગ્યામાં સૂતો હોય...' મલિન સ્થાન હોય ત્યાં (સૂતો હોય). **'તેને કોઈ આવીને જગાડે-સંબોધન કરે કે 'તારી સૂવાની જગ્યા આ નથી;...'** સોને કા સ્થાન એટલે સોનાનું નહિ. સોને કા એટલે સૂવાનું સ્થાન. **'તારી સૂવાની જગ્યા આ નથી; તારી જગ્યા તો શુદ્ધ સુવર્ણ..'** લ્યો, ઠીક ! **'તારી જગ્યા તો શુદ્ધ સુવર્ણમય ધાતુની બનેલી છે,...'** આહાહા..! સોનાના મકાન છે. બૌદ્ધમાં અત્યારે છે. બૌદ્ધમાં સોનાના મંદિર (છે). અબજોપતિ વસ્તી મોટી છે અને પૈસાવાળા ઘણા છે. સોનાના મંદિર. અત્યારે હજી કળિકાળમાં. આહાહા..!

મુમુક્ષુ :- દિવાલો પણ...

ઉત્તર :- હા. એમાં શું પણ છે? સોનાના શું રતનના આવી જાય. એવા કોઈ પુણ્યનો યોગ હોય તો અબજો રતન જમીનમાંથી નીકળે. એમાં શું? એ ચીજ શું છે? આહા..! આ રતન ચૈતન્ય અંદરમાં ભર્યા છે. આહાહા..! એકવાર રાગથી ભેદજ્ઞાન કરી રતનને સંભાળ. આહાહા..! પરથી તો ઠીક પણ રાગથી ભિન્ન કર, પ્રભુ! આહાહા..! પહેલી સમ્યગ્દર્શનની વાત છે. પછી ચારિત્ર તો ક્યાં હતું? એ તો કોઈક બીજી વાત છે. આહાહા..!

અહીંયાં તો આત્મા આનંદસ્વરૂપ પ્રભુ, ચૈતન્ય (ધાતુથી) બનેલો છે. **'શુદ્ધ સુવર્ણમય ધાતુની બનેલી છે,...'** આ બહારનો દાખલો. **'અન્ય કુધાતુના ભેળથી રહિત શુદ્ધ છે અને અતિ મજબૂત છે;...'** આહા..! ક્યાં? ઓલો મદ્ય પીને વિષ્ટામાં સૂતો છે ને એને કંઈ ભાનેય નથી કે આ વિષ્ટામાં (સૂતો છું). પ્રભુ! તું અહીંયાં ક્યાં સૂતો છો? તારા બંગલામાં મજબૂત સ્થાન પડ્યું છે ને! સોનાનું સિંહાસન છે ને ત્યાં આવી જા. એ લૌકિક વાત, દૃષ્ટાંત (કહ્યો). આહા..! **'અતિ મજબૂત છે; માટે હું તને બતાવું છું ત્યાં આવ, ત્યાં શયન આદિ કરી આનંદિત થા...'** ત્યાં શયન કરો.

'તેવી રીતે આ પ્રાણીઓ અનાદિ સંસારથી માંડીને...' રાગ-દ્વેષ, પુણ્ય-પાપ, તેના ફળ લક્ષ્મી, આબરુ, કીર્તિ ધૂળ. આહા..! તેને **'ભલા જાણી,...'** આહા..! અમે લક્ષ્મીવાન છીએ, આબરુવાન છીએ, અમારી મોટી આબરુ છે. આહા..! અમારા છોકરાને મોટા મોટા કરોડપતિઓની આવે છે. પણ શું છે પ્રભુ આ તને? આ પાગલપણું શું થયું તને? શું થયું? આહાહા..! એ નાશવાન સળગશે તે દિ' બાપુ! ચાલ્યો જાઈશ, બાપા! આહાહા..! એ નાશવાનનો કાળ આવશે. નાશવાન તો અત્યારે પણ છે પણ છૂટું પડવાનું ટાણું આવશે તો, આહાહા..!

Please inform us of any errors on rajesh@AtmaDharma.com

Version 001: Remember to check http://www.AtmaDharma.com for updates

એ બધા બંગલા ને બાયડી, છોકરા રોતા રહેશે (અને તું) ચાલ્યો જઈશ. આહાહા..!

બાળક જન્મે ત્યારે પહેલી આંખ ન ઉઘાડે. જોયું છે? સવા નવ મહિના પેટમાં રહ્યો. આમ આંખ બંધ હોય. બહાર જન્મે ત્યારે પહેલું મોઢું ઉઘાડે. મોઢું ઉઘાડીને પહેલું ઉં... કરે. આંખ્યું બંધ રાખે. સમજાણું? એમ કહે છે કે, અહીંયાં સ્વને જોવાની આંખ્યું બંધ કરીને રોવે છે, બસ! આ મારું છે, આ મારું છે, આ મારું છે. બાળપણથી રોતો આવ્યો પછી પણ તું તો રોવે છે. આહાહા..! એકવાર છાપામાં એવું આવ્યું હતું કે, જન્મે ત્યારે એને એની મા હજી જોવે કે આ દીકરી છે કે દીકરો, ત્યાં મોઢું ફાડીને ઉં... કરે. આંખ ન ઉઘાડે. આ બધાને થયેલું છે, હોં! એ વખતે. એમ આ અનાદિથી અજ્ઞાની, પ્રભુને જોવાની આંખ્યું બંધ કરીને આ મારા, આ મારા એમ રોયા કરે છે, રૂદન કરે છે. આહાહા..!

અહીંયાં આવી જા, પ્રભુ! આહાહા..! **'રાગાદિને ભલા જાણી, તેમને જ પોતાનો સ્વભાવ જાણી,..'** ચાહે તો શુભ રાગ હો. દયા, દાન, વ્રત, ભક્તિ, પૂજા એ પણ અસ્થાન છે. આહાહા..! **'તેમાં જ નિશ્ચિંત સૂતા છે...'** તેમને જ પોતાનો સ્વભાવ માની નિશ્ચિંત થઈને સૂતા છે. **'સ્થિત છે, તેમને શ્રી ગુરુ કરુણાપૂર્વક સંબોધે છે–જગાડે છે–સાવધાન કરે છે...'** ત્રણ અર્થ લીધા. સંબોધિત કરે છે, જગાડે છે, સાવધાન કરે છે. **'હે અંધ પ્રાણીઓ!'** આહાહા..! **'તમે જે પદમાં સૂતાં છો તે તમારું પદ નથી;...'** આહાહા..! રાગ, દયા, દાનના રાગથી માંડી બધી ચીજ અપદ છે, નાશવાન છે, તારી ચીજ નહિ. આહાહા..!

'તમે જે પદમાં સૂતાં છો તે તમારું પદ નથી; તમારું પદ તો શુદ્ધ ચૈતન્યધાતુમય છે,...' આહાહા..! તારું સ્થાન, સ્વભાવ અંદર શુદ્ધ ચૈતન્યધાતુ, શુદ્ધ ચૈતન્યધાતુ. શુદ્ધ ચૈતન્ય જેમાં ધારી રાખ્યો છે એ તારું પદ અંદર છે. આહાહા..! **'બહારમાં અન્ય દ્રવ્યોના ભેળ વિનાનું...'** આ ભેળસેળ કરે છે ને? આહાહા..! મરી, મરી તીખા મરી હોય છે ને? મરીમાં પોપૈયાના બી, પોપૈયાના બી મરી જેવા હોય ઇ અંદર નાખે. ભેળસેળ, ભેળસેળ કરે. આ તો મેં દૃષ્ટાંત આપ્યું. એવું બધામાં (થાય છે). મરચાની ઉપર ઓલું ભરે અને અંદર બીયા ભરે. ચોખામાં કણકી ભરે. ચોખામાં બહુ કણકી હોય, કણકી સમજાણું? ઝીણો ભૂકો. બીજાને આપવું હોય તો શેઠ એવો હોય. દુકાનો ભરી હોય, બંબી હોય બંબી, બંબી સમજાણું? ચોખા કાઢવાનું. આમ ન મારે. આમ મારે તો ચોખા અને કણકી બે નીકળે. આમ મારે. આ બધું (જોયું છે ને). એટલે આખા આખા ચોખા નીકળે. અંદર કણકીનો પાર નહિ પણ દગો. આ વાણિયા આવું કરે છે, બધું જોયું છે, હોં! આખી દુનિયા જોઈ છે.

અમારે તો છેલ્લું, કહ્યું હતું ને? (સંવત) ૧૯૬૮માં છેલ્લો માલ લેવા અમે 'મુંબઈ' ગયા હતા તો ચારસો મણ ચોખા લીધા હતા. ચારસો મણ. છેલ્લો વેપાર. પછી દુકાન છોડી દીધી. ચારસો મણ ચોખા અને ખજૂરના વાડિયા, ઇ શું કહેવાય? ખજૂરના ઇ ઘણા લીધેલા, 'મુંબઈ'થી. પણ સીધી વાત અહીંયાં, હોં! આડીઅવળી (વાત) નહિ. અહીં તો સીધું

Please inform us of any errors on rajesh@AtmaDharma.com

Version 001: Remember to check http://www.AtmaDharma.com for updates

બતાવીએ, જો ભાઈ! આ છે ચોખા. થોડી કણકી છે. અને ઓલા દગા કરનારા, એ લોઢાની બંબી હોય, આમ પોલી પોલી હોય. આમ રાખે એટલે ચોખા આવે ને કણકી ન આવે. અરે...! પ્રભુ! તું શું કરે છે આ? આ તારો ધંધો કઈ જાતનો? આહાહા..! 'પંકજભાઈ'! બધાને જોયા છે, હોં! એક વકીલાત કરી નથી, ભાઈ કહે છે ઇ. પણ વકીલાતને જોઈ છે પુરી.

અમે એક વકીલ કર્યો હતો. (સંવત) ૧૯૬૩ની સાલમાં અફીણનો ખોટો કેસ આવ્યો હતો. 'વડોદરા'માં એક મોટો વકીલ રાખ્યા હતો. એ વકીલ પાસે જાતા ત્યાં ઇ કહે, ત્યાં શું કહેશે, ફલાણું કહેશે. ઇ બધું કહે. 'વડોદરા.. વડોદરા' છે ને? દરવાજો છે ને? દરવાજાની પછી આ બાજુના મકાનમાં વકીલ રહેતો. આ ફેરી બીજો હશે, તે દિ'નો વકીલ. વકીલ પાસે જાતા. અમે અમારા માટે વકીલ રાખ્યો હતો. આ સત્તર વર્ષની ઉંમરની વાત છે. દસ અને સાત. ૧૯૬૩ ની સાલ. આહાહા..! પણ એ બધા, વકીલોય બધા... એ જે મકાનમાં અમારો કેસ ચાલ્યો હતો, ૧૯૬૩ માં, એ મકાનમાં મેં હમણા વ્યાખ્યાન આપ્યું હતું. 'વડોદરા'નું તળાવ છે ને? એની પાસે મોટું છે.. શું કહેવાય ઇ? કોર્ટ, મોટી કોર્ટ. 'વડોદરા' દરવાજા બહાર અને તળાવ છે ત્યાં અમારો ૧૯૬૩ માં કેસ ચાલ્યો હતો. ત્યાં હમણાં વ્યાખ્યાન આપ્યું હતું. બધા માણસો આવે, અમલદાર, અધિકારી. આપણે 'કેશવલાલ' એક પ્રોફેસર હતા ને? ગુજરી ગયા. 'કેશવલાલ ભટ્ટ'. એ આવ્યા હતા. બધા હતા, વકીલો બધા હતા. ઉપર કોર્ટ ચાલતી હતી, નીચે વ્યાખ્યાન ચાલતું હતું. એ લોકોને રજા આપી. ભઈ! મહારાજ આવ્યા છે અને માણસ જાજું ભરાય છે, બીજે ક્યાંય મળે નહિ, ત્યાં વાંચો. આહા..! પણ એ કોર્ટવાળા પણ સાંભળીને બિચારાને કાંઈ ખબર ન મળે. શું કહે છે આ શું કહે છે? એ ભગવાન રાગ વિનાની ચીજ છે. તો એ કહે, આ શું કહે છે પણ?

અમે તો ક્યારેય રાગ વિનાની ચીજ જોઈ નથી ને આ શું કહે છે? પણ તેં નજર જ ક્યાં કરી છે? જ્યાં નિધાન છે ત્યાં નજર કરી નથી અને રાગ ને દ્વેષ ને પુણ્ય ને પાપ ને (તેના) ફળ (ઉપર) તારી નજર (છે). નજરબંધી થઈ ગઈ, નજરબંધી થઈ ગઈ, તને નજરબંધી થઈ ગઈ. નજરબંધી નથી કહેતા? તેને પરમાં નજરબંધી થઈ ગઈ. પોતાની નજર કરવાનો ટાઈમ રહ્યો નહિ. આહાહા..!

'અન્ય દ્રવ્યોના ભેળ..' ભેળ જોયું ને? આહાહા..! **'તેમ જ અંતરંગમાં વિકાર વિનાનું...'** આહાહા..! ખાંડની આવે ને? આખી ચાર-ચાર મણની બોરી. એકવાર અમારી ખાંડની બોરીમાંથી માંસના લોચા નીકળ્યા. બોરીમાંથી. લોકો દગા કરે, ભેળસેળ (કરે). બીજી ભેળસેળ કરતાં. આમ ખોલ્યું અને લોકોને અમે ખાંડ કાઢીને દેતા હતા ત્યાં અંદરથી માંસ નીકળ્યું. ઓહોહો..! આણે દગો કર્યો છે. દુકાન ઉપર બધું જોયું છે. આહાહા..! આ બધી ભેળસેળ છે. ભગવાનઆત્મામાં રાગ એ માંસ સમાન છે તેની ભેળસેળ કરે છે. ખાંડની સાથે માંસ, એમ

Please inform us of any errors on rajesh@AtmaDharma.com

Version 001: Remember to check http://www.AtmaDharma.com for updates

ભગવાન અમૃતના રસનો સાગર નાથ, એને રાગની ભેળસેળ, માંસની ભેળસેળ કરે છે. આહાહા..! આવી વાત છે, પ્રભુ! આહા..! તારી ચીજ ભેળસેળ વિનાની છે.

'અંતરંગમાં વિકાર વિનાનું શુદ્ધ છે અને સ્થાયી છે;...' સ્થિર ધ્રુવ, ધ્રુવ, ધ્રુવ સ્થિર છે. **'તે પદને પ્રાપ્ત થાઓ...'** પ્રભુ! એ પદને પ્રાપ્ત કર. આહાહા..! **'શુદ્ધ ચૈતન્યરૂપ પોતાના ભાવનો આશ્રય કરો.'** શુદ્ધ ચૈતન્યરૂપ અને ભાવ, જોયું? ભાવવાન આત્મા, ચૈતન્યભાવ. આહાહા..! એ ભાવનો આશ્રય કરો. અંતર જ્ઞાયકભાવથી ભરેલો પ્રભુ, એનો આશ્રય કરો. ત્યારે તારા કલ્યાણનો પંથ ખુલશે, ત્યારે ધર્મ થશે. આહાહા..! અહીં તો હજી બહારની ક્રિયાકાંડમાં, બસ! મહાવ્રત ને વ્રત ને આ લીધા ને આ કર્યું ને આ છોડ્યું ને આ મૂક્યું. આહાહા..!

જ્ઞાનના નિર્મળ કિરણ વિના મહાવ્રત પાળે, બ્રહ્મચર્ય પાળે, અરે! આજીવન સ્ત્રીનો સંગ ન કરે તોપણ તેનાથી આત્મા પ્રાપ્ત નથી થતો. તેથી જો તું દુઃખથી છૂટવા માગતો હો તો પુણ્ય-પાપની રુચિ છોડીને આત્મજ્ઞાન કર. આત્મા આનંદનો નાથ છે તેનું જ્ઞાન કર! એના વિના અરેરે! કીડા-કાગડા-કૂતરાના ભવ કરી કરીને મરી ગયો! અનંતકાળ એમ ને એમ દુઃખમાં જ વીતી ગયો. પ્રભુ! તેં એટલા દુઃખ ભોગવ્યા છે કે તેનું કોઈ માપ-મર્યાદા નથી. પણ તું બધું ભૂલી ગયો છો. ભાઈ! ડુંગળીને તેલમાં તળી ત્યારે સડસડાટ તું તળાઈ ગયો હતો–તું ડુંગળીમાં બેઠો હતો. એવા એવા તો પારાવાર દુઃખો તેં ભોગવ્યાં છે. ૮૪ લાખ અવતારની યોનિના દુઃખોમાં પીલાતો રહ્યો છો. આનંદના નાથને પુણ્ય-પાપની ઘાણીમાં કચરી નાખ્યો છે. જો હવે તું દુઃખથી છૂટવા માગતો હો, સિદ્ધસુખના હિલોળે હિંચકવા માગતો હો તો આત્મજ્ઞાન કરીને નિજપદને પ્રાપ્ત કર.

આત્મધર્મ અંક–૫, જાન્યુઆરી–૨૦૦૮

Please inform us of any errors on rajesh@AtmaDharma.com

Version 001: Remember to check http://www.AtmaDharma.com for updates

ગાથા-૨૦૩

किं नाम तत्पदमित्याह -

आदम्हि दव्वभावे अपदे मोत्तूण गिण्ह तह णियदं।
थिरमेगमिमं भावं उवलब्भंतं सहावेण।।२०३।।
आत्मनि द्रव्यभावानपदानि मुक्त्वा गृहाण तथा नियतम्।
स्थिरमेकमिमं भावमुपलभ्यमानं स्वभावेन।।२०३।।

इह खलु भगवत्यात्मनि बहूनां द्रव्यभावानां मध्ये ये किल अतत्स्वभावेनोपलभ्यमानाः, अनियतत्वावस्थाः, अनेके, क्षणिकाः, व्यभिचारिणो भावाः, ते सर्वेऽपि स्वयमस्थायित्वेन स्थातुः स्थानं भवितुमशक्यत्वात् अपदभूताः। यस्तु तत्स्वभावेनोपलभ्यमानः, नियतत्वावस्थः, एकः, नित्यः, अव्यभिचारी भावः, स एक एव स्वयं स्थायित्वेन स्थातुः स्थानं भवितुं शक्यत्वात् पदभूतः। ततः सर्वानेवास्थायिभावान् मुकत्वा स्थायिभावभूतं परमार्थरसतया स्वदमानं ज्ञानमेकमेवेदं स्वाद्यम्।

હવે પૂછે છે કે (હે ગુરુદેવ !) તે પદ કયું છે ? (તે તમે બતાવો). તે પ્રશ્નનો ઉત્તર કહે છે :-

જીવમાં અપદભૂત દ્રવ્યભાવો છોડીને ગ્રહ તું યથા,
સ્થિર, નિયત, એક જ ભાવ જેહ સ્વભાવરૂપ ઉપલભ્ય આ. ૨૦૩.

ગાથાર્થ :- [आत्मनि] આત્મામાં [अपदानि] અપદભૂત [द्रव्यभावान्] દ્રવ્ય-ભાવોને [मुकत्वा] છોડીને [नियतम्] નિશ્ચિત, [स्थिरम्] સ્થિર [एकम्] એક [इमं] આ (પ્રત્યક્ષ અનુભવગોચર) [भावम्] ભાવને-[स्वभावेन उपलभ्यमानं] કે જે (આત્માના) સ્વભાવરૂપે અનુભવાય છે તેને-[तथा] (હે ભવ્ય !) જેવો છે તેવો [गृहाण] ગ્રહણ કર. (તે તારું પદ છે.)

ટીકા :- ખરેખર આ ભગવાન આત્મામાં બહુ દ્રવ્ય-ભાવો મધ્યે (-દ્રવ્યભાવરૂપ ઘણા ભાવો મધ્યે), જે અતત્સ્વભાવે અનુભવાતા (અર્થાત્ આત્માના સ્વભાવરૂપે નહિ પરંતુ પરસ્વભાવરૂપે અનુભવાતા), અનિયત અવસ્થાવાળા, અનેક, ક્ષણિક, વ્યભિચારી ભાવો છે, તે બધાય પોતે અસ્થાયી હોવાને લીધે સ્થાતાનું સ્થાન અર્થાત્ રહેનારનું રહેઠાણ નહિ થઈ શકવા યોગ્ય હોવાથી અપદભૂત છે; અને જે તત્સ્વભાવે (અર્થાત્ આત્માના સ્વભાવરૂપે)

Please inform us of any errors on rajesh@AtmaDharma.com

અનુભવાતો, નિયત અવસ્થાવાળો, એક, નિત્ય, અવ્યભિચારી ભાવ (ચૈતન્યમાત્ર જ્ઞાનભાવ) છે, તે એક જ પોતે સ્થાયી હોવાને લીધે સ્થાતાનું સ્થાન અર્થાત્ રહેનારનું રહેઠાણ થઈ શકવા યોગ્ય હોવાથી પદભૂત છે. તેથી સમસ્ત અસ્થાયી ભાવોને છોડી, જે સ્થાયીભાવરૂપ છે એવું પરમાર્થરસપણે સ્વાદમાં આવતું આ જ્ઞાન એક જ આસ્વાદવાયોગ્ય છે.

ભાવાર્થ :- પૂર્વે વર્ણાદિક ગુણસ્થાનપર્યંત ભાવો કહ્યા હતા તે બધાય, આત્મામાં અનિયત, અનેક, ક્ષણિક, વ્યભિચારી ભાવો છે. આત્મા સ્થાયી છે (-સદા વિદ્યમાન છે) અને તે બધા ભાવો અસ્થાયી છે (-નિત્ય ટકતા નથી), તેથી તેઓ આત્માનું સ્થાન-રહેઠાણ-થઈ શકતા નથી અર્થાત્ તેઓ આત્માનું પદ નથી. જે આ સ્વસંવેદનરૂપ જ્ઞાન છે તે નિયત છે, એક છે, નિત્ય છે, અવ્યભિચારી છે. આત્મા સ્થાયી છે અને આ જ્ઞાન પણ સ્થાયી ભાવ છે તેથી તે આત્માનું પદ છે. તે એક જ જ્ઞાનીઓ વડે આસ્વાદ લેવા યોગ્ય છે.

ગાથા–૨૦૩ ઉપર પ્રવચન

‘હવે પૂછે છ કે (હે ગુરુદેવ!) તે પદ કયુ છે?’ તમે પદની ઘણી વ્યાખ્યા કરો છે, એ પદ છે શું? આવો પ્રશ્ન જેના હૃદયમાંથી આવ્યો છે તેને ઉત્તર દેવામાં આવે છે. આહાહા..! શું કહે છે? સાધારણ સાંભળવા આવ્યો હોય અને ગરજ નથી તેને આ ઉત્તર નથી દેતા. પણ જેને અંતરમાં (પ્રશ્ન) આવ્યો કે, પ્રભુ! આ પદ શું છે? આહાહા..! ક્યાં છે આત્મા? અને કેવી ચીજ છે? પ્રભુ! એવો જેને હૃદયથી ઉદ્‌ગાર, અવાજ, પૂછવાનો અવાજ આવ્યો તેને ઉત્તર આપે છે, એમ કહે છે. આચાર્ય એમ કહે છે, તેને અમે ઉત્તર આપીએ છીએ. આહાહા..!

आदम्हि दव्वभावे अपदे मोत्तूण गिण्ह तह णियदं।
थिरमेगमिमं भावं उवलब्भंतं सहावेण।।२०३।।

જીવમાં અપદભૂત દ્રવ્યભાવો છોડીને ગ્રહ તું યથા,
સ્થિર, નિયત, એક જ ભાવ જેહ સ્વભાવરૂપ ઉપલભ્ય આ. ૨૦૩.

ટીકા :– ‘ખરેખર આ ભગવાન આત્મામાં...’ આહાહા..! લ્યો, અહીંથી ઉપાડ્યું. ભગવાનઆત્મા! જોયું? આહાહા..! જેની મહિમાનો પાર નથી, જેના ચૈતન્ય ચમત્કારની શક્તિનો અગાધ દરિયો ભર્યો છે. આહાહા..! એવો ભગવાનઆત્મા. આહા..! **‘બહુ દ્રવ્ય-ભાવો મધ્યે (–દ્રવ્યભાવરૂપ ઘણા ભાવો મધ્યે), જે અતત્સ્વભાવે અનુભવાતા (અર્થાત્ આત્માના સ્વભાવરૂપે નહિ પરંતુ પરસ્વભાવરૂપે અનુભવાતા),...’** એક વાત. **‘અનિયત અવસ્થાવાળા,...’**

Version 001: Remember to check http://www.AtmaDharma.com for updates

એ પુણ્ય ને પાપ ને તેના ફળ બધા અનિયત છે, કાયમ રહેવાવાળી ચીજ નથી. આહાહા..!

પહેલા શું કહ્યું? **'બહુ દ્રવ્ય-ભાવો મધ્યે.. જે અતત્સ્વભાવે અનુભવાતા..'** એક બોલ કહ્યો. રાગાદિ અતત્સ્વભાવ છે. તતસ્વભાવ નથી. **'અનિયત અવસ્થાવાળા,...'** છે. એકરૂપ રહેવાવાળા નથી, અનિયત – નિશ્ચય રહેવાવાળી ચીજ નથી. આહાહા..! **'અનેક,...'** છે. ત્રીજો બોલ. રાગાદિ પુણ્યાદિ ભાવ અતત્સ્વભાવ છે, અનિયત છે, અનેક છે અને **'ક્ષણિક,...'** છે અને **'વ્યભિચારી ભાવો છે,...'** આહાહા..! રાગ પોતાનો માને છે તે વ્યભિચારી જીવ છે. આહાહા..! સમજાણું?

'વ્યભિચારી ભાવો છે,...' એ દયા, દાન, વ્રતના પરિણામ પોતાના માનવા એ વ્યભિચારી જીવ છે. આહાહા..! ગજબ વાત છે. કરોડોપતિ શેઠિયો હોય અને તેનો દીકરો હોય, સ્ત્રી-કન્યા સારા ઘરની અને ખાનદાનની હોય પણ એ પુત્ર જ્યારે વ્યભિચારે ચડી ગયો હોય અને પોતાના પટારામાંથી માલ લઈને વ્યભિચારીને આપે તો તેના પિતાજી કહે, ભાઈ! ઘરે સ્ત્રી મહા ખાનદાનની દીકરી છે, માથું ઊંચું કરે નહિ, આંખ ઊંચી (કરે નહિ), એ ભર્યું ભાણું છોડી, પ્રભુ! બાપ એને કહે. હેં? અરે...! ઘરે દીકરી, કન્યા સારા ઘરની (છે). એ ભર્યું ભાણું છોડી.. ભર્યું ભાણું સમજાણું? અને આ કો'કને ઠેકાણે વ્યભિચારે બાપુ જા, ભાઈ! આ ઘર નહિ ખમે. તું પટારામાંથી માલ પણ લઈ જાય છે, મને ખબર છે. એમ જગતપિતા ત્રિલોકનાથ જગતને કહે છે કે, હે આત્મા! આહાહા..! તારી અંદર ખાનદાનની ચીજ પડી છે ને! તેને છોડીને તું રાગના વ્યભિચારે ચડી ગયો, પ્રભુ! તારી શોભા નથી, એ ઘર નહિ ટકે. આહાહા..! પછી લાકડી મારે? આવી કરુણા. આહાહા..! 'લક્ષ્મીચંદભાઈ' એમ કે, સંતો કંઈ લાકડી મારે? પ્રભુ! આ તું વ્યભિચારે ચડી ગયો, ભાઈ! આહાહા..! ખાનદાનની દીકરી ઘરે (છે), એને મૂકીને કોળની સાથે ચાલવા મંડ્યો, પ્રભુ! એમ આ ખાનદાન નિધાન અંદર પડ્યા છે તેને છોડીને રાગ ને પુણ્ય ને પાપના વ્યભિચારે ચડી ગયો, નાથ! આહાહા..! જુઓ! આચાર્યની કરુણા તો જુઓ! હેં? આહાહા..! એવું છે.

પેલું ગાણું નહોતું ગાયું? હમણા 'રમેશભાઈ'એ ગાયું હતું ને? એ તારા દુઃખ દેખીને જ્ઞાનીને રૂદન આવે. આહા..! ભાઈ! આવા દુઃખ, બાપુ! આહાહા..! અને અહીં કાંઈક સગવડતા થોડી હોય ને ઠીક હોય ત્યાં જાણે મોટા અમે સુખી છીએ. ધૂળમાંય નથી, સાંભળને. પાગલ (છે), બહારની પદવીના સ્થાનને તું પોતાના માને છે (તો તું) વ્યભિચારી છો. આહાહા..! છે? **'વ્યભિચારી ભાવો છે,...'**

'તે બધાય પોતે અસ્થાયી હોવાને લીધે...' આહાહા..! રાગાદિ, પુણ્યાદિ, એના ભાવ ને બધા ફળાદિ **'તે બધાય પોતે અસ્થાયી હોવાને લીધે...'** કાયમ નહિ રહેવાને લીધે. **'સ્થાતાનું સ્થાન અર્થાત્ રહેનારનું રહેઠાણ નહિ થઈ શકવા યોગ્ય હોવાથી...'** આહાહા..! અસ્થાયી હોવાથી સ્થાયીનું સ્થાન, રહેનારનું એ સ્થાન નથી. આહાહા..! શું કહ્યું? રાગ દયા, દાન,

Please inform us of any errors on rajesh@AtmaDharma.com

Version 001: Remember to check http://www.AtmaDharma.com for updates

વ્રતાદિના ફળ બધા અસ્થાયી છે. એ સ્થાતાનું સ્થાન નથી. રહેવાવાળાનું એ સ્થાન નથી. જેને કાયમ રહેવું છે એનું એ સ્થાન નથી. એ તો રખડવાનું સ્થાન છે. આહાહા..! સ્થાતાનું, સ્થાતા એટલે સ્થિર થવાનું. એ સ્થાન નથી.

'અપદભૂત છે;...' એ કારણે અપદભૂત છે; **'અને જે તત્સ્વભાવે (અર્થાત્ આત્માના સ્વભાવરૂપે) અનુભવાતો,...'** આહાહા...! તત્સ્વભાવરૂપે (અર્થાત્) જ્ઞાન ને આનંદ સ્વભાવે અનુભવાતો. જ્ઞાન અને આનંદનો અનુભવ કરવાવાળો. એ તત્સ્વભાવનો અનુભવ છે. એ રાગાદિનો અનુભવ એ અતત્સ્વભાવ છે. આહાહા..! છે? **'(આત્માના સ્વભાવરૂપે) અનુભવાતો,...'** આનંદ ને જ્ઞાન ને શાંતિ ને સ્વચ્છતા તો આત્મસ્વભાવનો અનુભવ છે. આહા..! એ સ્થાયી છે, સ્થાતાનું સ્થાન છે, રહેનારનું એ સ્થાન છે. આહાહા..! કેવી ટીકા કરી છે! તત્સ્વભાવ અનુભવાતો **'નિયત અવસ્થાવાળો,...'** છે. એ વસ્તુ ત્રિકાળી નિયત છે તો તેની અવસ્થા છે તે પણ નિયત જ રહેવાવાળી છે. આહા..! **'એક, નિત્ય, અવ્યભિચારી ભાવ...'** છે. આહાહા..! **'તે એક જ પોતે સ્થાયી હોવાને લીધે...'** એક જ પ્રકારનું જે ધ્રુવ સ્થાન એ **'સ્થાતાનું સ્થાન અર્થાત્ રહેનારનું રહેઠાણ થઈ શકવા યોગ્ય હોવાથી પદભૂત છે. તેથી સમસ્ત અસ્થાયી ભાવોને છોડી, જે સ્થાયીભાવરૂપ છે...'** સ્થાયીભાવરૂપ છે **'એવું પરમાર્થરસપણે સ્વાદમાં આવતું આ જ્ઞાન એક જ આસ્વાદવાયોગ્ય છે.'** વિશેષ કહેશે...

(શ્રોતા :– પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)

પ્રવચન નં. ૨૮૧ ગાથા–૨૦૩, શ્લોક–૧૩૯, ૧૪૦ શનિવાર, શ્રાવણ વદ ૪, તા. ૧૧-૦૮-૧૯૭૯

'સમયસાર' ૨૦૩ ગાથા, એનો ભાવાર્થ. **'પૂર્વે વર્ણાદિક ગુણસ્થાનપર્યંત ભાવો કહ્યા હતા...'** આહાહા..! **'તે બધાય, આત્મામાં અનિયત,...'** છે. રાગાદિ, ગુણસ્થાનના ભેદાદિ, એ આત્મામાં અનિયત છે (અર્થાત્) કાયમ રહેવાવાળી ચીજ નથી. આહા..! **'અનેક,...'** છે. અનેક ભાવ (છે). રાગાદિ વિકલ્પ, શુભ-અશુભ આદિ, એ અનેક છે. **'ક્ષણિક,...'** છે. રાગાદિ ભાવ, એ ક્ષણિક છે. **'વ્યભિચારી...'** છે. આહાહા..! 'પૂનમચંદજી છાબડા' ગયા? ઇ પ્રશ્ન લાવ્યા હતા. 'વિદ્યાનંદજી' કહે છે કે, પુણ્યને અધર્મ કહ્યો છે એ ક્યાં છે? આચાર્યોએ ક્યાં કહ્યો છે? આહાહા..! આ શું કહે છે આ? પુણ્ય ભાવ તે અનિયત છે, ક્ષણિક છે, વ્યભિચારી છે. આહા..! આકરું કામ. વ્યભિચારી આવ્યું ને? આહાહા..! વ્યભિચારી ભાવ છે. શુભ રાગ, ગુણસ્થાનના ભેદ એ અભેદની અપેક્ષાએ ભેદનો અનુભવ એ વ્યભિચાર છે. આહાહા..! રાગનો અનુભવ એ તો 'કુંદકુંદાચાર્યે' કહ્યું ને? ઝેરનો ઘડો. શુભભાવને

Please inform us of any errors on rajesh@AtmaDharma.com